

Volumul *The cultural history reader* are însă și unele lipsuri, ce țin de selecția ariilor tematice, dar și de aria culturală de proveniență a textelor. Astfel, cu excepția fragmentului din traducerea în engleză a lucrării lui Le Goff, toate textele provin din spațiul cultural anglo-saxon. Includerea acestui text într-un volum de istorie culturală poate fi însă simptomatică pentru schimbarea de atitudine din mediul academic francez, Le Goff și adepții săi având inițial o atitudine rezervată față de adoptarea sintagmei „istorie culturală”. Selecția ariilor tematice (impusă probabil și de restricțiile editoriale) a lăsat totuși în afară domenii în care studiile de istorie culturală din ultimele trei decenii au adus contribuții importante. Astfel, volumul nu atinge subiecte precum istoria vestimentației (în care studiile lui Daniel Roche au avut un rol covârșitor), a alimentației (contribuțiile lui Jean-Louis Flandrin și Massimo Montanari), studiul sporturilor și a turismului, imaginarul legat de corp și simțuri, istoria emoțiilor ș.a.m.d.

Meritul volumului rămâne însă acela de a prezenta unele dintre principalele direcții de dezvoltare ale istoriei culturale în ultimele trei decenii, reprezentând în același timp un instrument de lucru pentru cei interesați să înțeleagă modalitatea în care acest tip de demers istoriografic ne ajută să înțelegem trecutul.

Daniel Gicu

DORU STĂNCULESCU în dialog cu FLORIN-SILVIU URSULESCU, *Prezidente*, «București», Casa de Pariuri Literare, «2018», 172 p.

Discuțiile dintre Doru Stănculescu și Florin-Silviu Ursulescu reprezintă, pentru cei care studiază istoria contemporană și în particular istoria comunismului, o sursă documentară de primă importanță. De primă importanță la modul propriu, fiindcă relatările provin de la oameni care au trăit în perioada respectivă, constituindu-se așadar în surse primare. De primă importanță, însă, și din punctul de vedere al valorii, sau mai bine zis al semnificației consemnărilor.

Mai mulți dintre istoricii comunismului manifestă obiceiul pernicios de a interpreta perioada exclusiv din punctul de vedere al documentelor oficiale, ca și cum existența s-ar fi epuizat în cadrul directivelor trasate la vârf. În felul acesta, realitatea este, cum arătam și cu alte ocazii, falsificată prin schematizare, până-ntr-acolo încât cei care au trăit atunci nu mai regăsesc în respectivele studii viața așa cum au cunoscut-o, cu părțile sale pozitive și negative deopotrivă. Volumul de față are meritul că aduce în atenție tocmai autenticitatea experienței umane concrete. Atunci când relatează episodul petrecerii de la restaurantul Moldova, urmat de plecarea intempestivă, într-o noapte de iarnă, până la Sinaia (p. 140–142), sau când amintește obiceiurile estivale de la Costinești (p. 149–151), Doru Stănculescu evocă modul în care trăia boema artistică. Atunci când povestește reîntrarea la Facultatea de Arhitectură, demersurile pentru a obține o locuință sau primii ani de servicii, pune în evidență felul în care funcționau relațiile sociale, pe bază de afinități, intervenții și acomodări. În felul acesta, Doru Stănculescu documentează de fapt epoca, inclusiv în privința potențialului represiv al regimului, pe care l-a resimțit personal în decembrie 1989; și o face, credem noi, mai concludent decât o serie de istorici profesioniști blocați în clișee. Accentul cade firesc pe mediul artistic, totuși, într-o serie de chestiuni privind viața cotidiană, oameni de toate profesiunile își pot recunoaște în lucrare, *mutatis mutandis*, propria istorie personală.

Bineînțeles, ca orice rememorare subiectivă nici aceasta nu este scutită de unele inexactități. Cenaclul Flacăra, de pildă, a debutat într-adevăr la 17 septembrie, dar nu în 1974, cum apare menționat în carte, ci în 1973, după cum Mihaela Popescu, lansată la cenaclu, este astăzi avocat, nu procuror. (În primul caz nu excludem eventualitatea unei greșeli de redactare). Inexactitățile, ca de altfel și limbajul pe alocuri licențios, decurg din oralitatea discursului, agrementat ocazional cu un pahar de vin. Sunt însă aspecte punctuale, ce nu infirmă semnificațiile experienței de viață autentice și nici calitatea de sursă a întregului volum. Îl recomandăm deci spre lectură pentru forța sa evocatoare, dar și pentru farmecul, inteligența și umorul pe care le degajă nu o singură dată.

Alexandru Mamina